

УДК 65.011.44:657.44

Найда А.В. кандидат економічних наук
доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Барасій О.А. магістр

Одеський державний аграрний університет

Сутність категорії «фінансові результати»: економічний та обліковий підхід

Анотація. У статті розглянуто економічну та облікову сутність категорії «фінансові результати» різними вченими та згруповано існуючі підходи за трьома напрямками. Проаналізовано нормативно-правову базу України на предмет трактування сутності таких дефініцій, як «прибуток», «збиток» та «фінансові результати». Досліджено подібні та відмінні ознаки категорій «фінансові результати» та «прибуток». Визначено необхідність уточнення трактування терміну «фінансові результати» і його нормативно-правового регулювання.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, збиток, доходи, витрати, результативність.

Актуальність дослідження. В сучасних ринкових умовах економічного розвитку суб'єктів господарювання питання фінансових результатів є одним із ключових при здійсненні господарської діяльності як для держави, власників підприємств, так і для найманих працівників. Беззаперечним є той факт, що від величини фінансового результату залежить рівень платоспроможності, результативності, прибутковості та конкурентоспроможності підприємства. Однак, на сьогодні дискусійними залишаються питання економічної сутності та змісту фінансових результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань, пов'язаних із визначенням сутності поняття «фінансові результати»,

займаються провідні вітчизняні та іноземні науковці, серед яких суттєвий внесок зробили Башнянін Г.І., Білик М.Д., Бланк І.А., Бутинець Ф.Ф., Воблий К.Г., Воронін О.О., Гринавцева О.В, Дубровіна Т.А., Загородній А.Г., Калюга О.В., Кондракова Н.П., Луговий В.А., Пипко В.А., Скалюк Р.В., Соколова Я.В., Ткаченко Н.М., Труфіна Ж.С., Шелковникова О.В., Уткіна Н.В., Червінська С.Л. та інші. Однак, незважаючи на значну кількість наукових напрацювань з досліджуваного питання, існує низка проблемних моментів, пов'язаних з визначенням фінансових результатів, що і зумовило необхідність проведення даного дослідження.

Метою статті є розкриття сутності фінансових результатів як економічної категорії та об'єкта бухгалтерського обліку.

Результати досліджень. Результативність виробничо-господарської діяльності підприємства відображається у фінансово-економічних показниках, що найбільш точно характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання та дають уявлення про економічний потенціал його розвитку. Основним підсумковим показником діяльності підприємства є фінансовий результат, що виступає у формі прибутку або збитку за звітний період, та відображає ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та служить основним критерієм стратегії суб'єкта господарювання.

Фінансові результати є джерелом платежів до бюджету, а також розширеного відтворення виробництва. Відповідно забезпечення позитивного фінансового результату (прибутку) складає одну з ключових позицій діяльності підприємства.

Активізація наукових досліджень сутності категорії «фінансовий результат» сприяла поширенню у науковій літературі різних підходів до визначення його поняття (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи щодо визначення сутності категорії «фінансовий результат»

№ п/п	Автор	Сутність поняття «фінансовий результат»
ЕКОНОМІЧНИЙ ПІДХІД		

1.	Пипко В.А. [1, с. 348]	виражений у грошовій формі економічний підсумок господарської діяльності організації в цілому та її окремих підрозділів
2.	Воронін О.О. [2, с. 3]	якісна характеристика фінансово-господарської діяльності, яка в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства та зокрема відображає значущість і сталість розвитку підприємства (з погляду отриманого доходу), впливовість на його фінансово-господарську діяльність чинників зовнішнього середовища (з погляду структури та обсягів витрат) і кількісно узагальнюється у вигляді прибутків (збитків), зміни власного капіталу, його окремих складових частин
3.	Білик Т.О. [3, с. 106]	прибуток або збиток суб'єкта господарювання, що визначається як різниця між сукупними доходами та витратами підприємства і за позитивного його результату представляє додаткову вартість, виступає одним із джерел фінансування подальшого розвитку та поточної діяльності підприємства, основним критерієм оцінки її ефективності
4.	Скалюк Р.В. [4, с. 19]	підсумкова категорія результативності господарської діяльності, котра відображає величину економічних вигод отриманих (втрачених) підприємством, визначених як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, що виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку), які характеризують потенціал прибутковості, економічного зростання та розвитку підприємства
ОБЛІКОВИЙ ПІДХІД		
5.	Гринавцева О.В. [5, с. 4]	сума валового доходу від звичайної та надзвичайної діяльності підприємства, зменшеного на суму витрат, пов'язаних із виконанням господарської діяльності на підприємстві, непрямих податків та податку на прибуток за окремий звітний проміжок часу
6.	Луговий В.А. [6, с. 69]	балансовий прибуток (або збиток) підприємства, який складається із доходу (витрат) від реалізації готової продукції (робіт, послуг), доходу (витрат) від інших реалізацій і сум позареалізаційних доходів (витрат)
7.	Ткаченко Н.М. [7, с. 761]	утворюються з доходів діяльності підприємства за вирахуванням витрат діяльності
8.	Труфіна Ж.С. [8]	економічна категорія в контексті створення доданої вартості та в аспекті методики визначення результату діяльності конкретного суб'єкта господарювання, що є об'єктом обліку і контролю
9.	Червінська С.Л. [9, с. 5]	різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок звітного періоду

Проведений аналіз літературних джерел щодо сутності фінансових результатів з економічного та облікового підходів дозволяє зробити висновок, що «фінансовий результат» - це універсальна економічна категорія, що

відображає результативність господарської діяльності у вигляді відповідного показника – прибутку або збитку.

Під час дослідження законодавства України, виявлено відсутність в нормативних актах визначення фінансових результатів, що може викликати спірні моменти між суб'єктами господарювання та контролюючими органами, особливо в сфері податкового обліку. Законодавчій базі є лише визначання доходів, витрат, прибутку та збитку як складових та результативних частин фінансових результатів.

Розглядаючи обліковий підхід до категорії фінансові результати характерним є своєрідність напряму формування та висвітлення в залежності від об'єкту впливу та виду обліку (рис. 1).

Рис. 1 Сутність економічної категорії «фінансові результати» (обліковий підхід)

У фінансовому обліку розрахунок фінансового результату здійснюється як різниця між доходами та витратами. Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», прибуток – це сума, на яку доходи

перевищують пов'язані з ними витрати, а збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого вони понесені [10].

В управлінському обліку фінансові результати в загальному та в розрізі видів діяльності, товарного асортименту, каналів збуту впливають на прийняття управлінських рішень, що зумовлює особливості їх формування.

Для податкового обліку фінансовий результат діяльності впливає на базу оподаткування та суму податку. Тому суму доходів можливо зменшити на суму витрат, що пов'язані з виробничо-господарською діяльністю відповідно до ПКУ. Отже, формування прибутку підприємства відбувається поступово, протягом усього фінансово-господарського року, але, щоб побачити кінцевий фінансовий результат (прибуток, збиток) необхідно порівняти доходи звітного періоду і витрати, які понесені для одержання цих доходів.

У відповідності до принципу бухгалтерського обліку обачності слід дотримуватись відповідності доходів і витрат. При визначенні фінансового результату діяльності за відповідний звітний період, необхідно слідкувати за точністю формування інформації при порівнянні доходів звітного періоду і витрат, які понесені для отримання цих доходів. Доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від моменту розрахунків.

Досить значна частина науковців ототожнюють поняття «фінансовий результат» із категорією «прибуток», однак це не завжди коректно, оскільки можливі випадки, коли підприємство працює збитково.

В українському законодавстві прибуток розглядається в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Податковому та Господарському кодексах України, зокрема як:

- суму, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати [10];
- зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду [11];

- показник фінансових результатів господарської діяльності підприємства, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань [12].

Тоді як збиток – це своєрідний антипод прибутку, що передбачає перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [13, с. 357].

На нашу думку, фінансовий результат ширший за змістом, ніж прибуток. Фінансовий результат характеризує кількісні і якісні показники результативності діяльності підприємства та відображує всю господарську діяльність підприємства, тоді як прибуток (збиток) є підсумок цієї діяльності. Залежно від мети, яку ставить перед собою підприємство, таким і буде його результат, але для цього необхідно враховувати основні виробничі та економічні показники господарської та фінансової діяльності, результативність господарсько-фінансової діяльності, результативність та ефективність використання трудових, матеріальних та грошових ресурсів. Підприємство повинно працювати на результат відповідно до стратегічних цілей, проміжних цілей і ключових результатів,. Тому прибуток повинен джерелом надійності і довговічності підприємства.

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Дія цього закону поширюється на всіх юридичних осіб, незалежно від організаційно-правової форми і форми власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно із законодавством.

Висновки.

Фінансовий результат діяльності підприємства виражається прибутком або збитком, який формується протягом фінансово-господарського року від

різних видів діяльності. Мета отримання прибутку завжди буде залишатися на визначному місці, незалежно від діяльності підприємства.

Аналіз розглянутих в економічній літературі характеристик фінансового результату дозволяє зробити висновок, що фінансовий результат – це категорія, що в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства, як величину його отриманих (втрачених) економічних вигід у вигляді прибутку або збитку, характеризують потенціал прибутковості, економічного зростання та розвитку підприємства.

Виявлено відсутність в нормативних актах, що регулюють питання організації та ведення обліку, визначення поняття «фінансові результати». Це може викликати суперечності між суб'єктами господарювання та державою в сфері оподаткування.

Список використаних джерел

1. Пипко В. А. Настільна книга бухгалтера та аудитора / В.А. Пипко, Л.Н. Булавіна. - [5-е вид., доповнене]. – М.: Фінанси і статистика, 2011. – 592 с.

2. Воронін О.О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства: автореферат : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / О.О. Вороніна // Харківський нац. економічний ун-т. – Харків, 2009. – 25 с.

3. Білик М.Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування: монографія / М.Д. Білик, Т.О. Білик. – К: КНУТД, 2012. – 280 с.

4. Скалюк Р.В. Концепції фінансового результату діяльності промислового підприємства: міжнародна практика та вітчизняні реалії/ Р.Скалюк // Галицький економічний вісник. — 2010. — №3(28).— С. 18-25.

5. Гринавцева О.В. Облік і аудит готової продукції та її фінансових результатів від реалізації (на прикладі малих металопереробних підприємств України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.

08.06.04 – “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / О.В. Гринавцева. – К., 2005. – 19 с.

6. Луговой В.А. Учет капитала, ссуд и финансовых результатов / В.А. Луговой. – М.: АО “ИНКОНСАУДИТ”, 1995. – 128 с.

7. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 5-те вид. допов. і перероб / Н.М. Ткаченко. – К. : Алерта, 2011. – 976 с.

8. Труфіна Ж.С. Облік і контроль формування фінансових результатів операційної діяльності підприємств: теорія, методика, організація: автореферат дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: спец. 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) [Електронний ресурс] / Ж.С. Труфіна. – Київ, 2010. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2010/10tjstmo.zip>

9. Червінська С.Л. Визначення та облік фінансових результатів діяльності аграрних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 – “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” / С.Л. Червінська. – К., 2006. – 20 с.

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Із змінами внесеними наказами Мініфіну від 27.06.2013 р. №627 від 08.02.2014 р. №48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO1.aspx>.

11. Податковий Кодекс України від 08.11.2014 р. № 1690-18 р. (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

12. Господарський Кодекс України від 25.11.2014 р. № 1701-18 р. (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

13. Тесленко Т.І. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення / Т.І. Тесленко, Н.В. Конькова // Бізнес-інформ. – 2013. - №4. – С. 356-360.

Naida A.V., Barasiy O.A. **Essence of category is «financial results»:**

economic and registration approach

Annotation. In the article economic and registration essence of category are considered «financial results» by different scientists and existent approaches are grouped after three directions. The normatively-legal base of Ukraine are analysed for the purpose interpretation of essence of such definitions, as a «profit», «loss» and «financial results». The similar and excellent signs of categories are investigational «financial results» and «profit». The necessity of clarification of interpretation of term «financial results» is certain and him normatively-legal adjusting.

Keywords: financial results, gain, loss, income, expenses, effectiveness.